

Kuulajate soovil saab avaldatud minu pöördumine nende väheste poole, kes õpetajate päeva õhtupoolikuks veel Reaalkooli aulasse olid jäänud. Kindlasti pole tekst päris samasugune, sest aega on möödas juba üksjagu – ka pole ma kindel, kas ühte sõnavõttu, mis on mõeldud mõjuma ausalt ja ehedalt just selles ajas ja ruumis, kus teda ainsat korda esitatakse, üldse paberile panema peaks. Aga proovida ju võib.

Kallid õpetajad! Täna – ja kuni viimase ajani tundus, et ainult täna – räägime teist.

„Õpetajad on tagasi-hoidlik ja väga vana rahvas, mis endistel aegadel oli märksa arvukam kui praegu. Nad armastavad rahu ja vaikust ja hüva viljakat mulda: heas korras ja hästi haritud maakoht on nende lemmikpaik. Nad pole kunagi mõistnud ega armastanud masinaid, mis on keerulisemad kui sepalõõts, vesiveski või kangasteljed, kuigi nad käsitsesid tööriistu päris osavasti. Isegi vanadel aegadel pelgasid nad tavaliselt „Suurt Rahvast“, nagu nad meid kutsuvad, ning tänapäeval hoiavad nad meie eest hirmuga kõrvale ja neid on üsna raske leida. Õpetajad on ergu kuulmise ja terava silmaga, ning kuigi nad kalduvad tüsedusele ega kiirusta ilmaasjata, on nende liigutused siiski kärmed ja osavad. Nad tunnevad juba ammu ajast kunsti, kuidas vaikselt ja kiiresti kaduda tolle suure rahva koperdamise eest, keda nad kohata ei soovi, ning nad on oma kunsti nõnda kaugele arendanud, et inimestele tundub see nõiduslik. Kuid õpetajad pole tegelikult kunagi ühtki nõiakunsti õppinud ning nende tabamatus on puhtalt ametialase osavuse teene, mida pärilikkus ja harjutamine ning lähedane sõprus maaga on suuremate ja kohmakamate tõugude jaoks jäljendamatuks muutnud.“

Ilmselt mõned teavad, kust see jutt pärit on – nii kirjeldas vana ja võrratu Tolkien oma „Sõrmuste Isanda“ esimestel lehekülgedel kääbikuid. Minule on õpetajad ja kääbikud – ja paha sõna ei ole see mitte – kaua sarnasena paistnud. Mõlemad on ikka ajanud kusagil selle ilma äärealadel omaenese asja, nii et teised pole nende tööde ja tegemiste vastu suuremat huvi tundnud. Õpetajatöö on üks marginaalne asi, nagu öeldakse.

Aga muidugi eksib seda pidama teistsuguseidki tegelasi, nii nagu neid satub ka kääbikute rahulikku maanurka, iseäranis rahututel aegadel – näiteks praegu, kas pole? Kääbikute hulgas on neid, kes mäletavad veel haldjaid – ja päriselt ei ole nood Väikese Rahva ligidalt kadunud. Suure häda tunnil, kui kääbikute õlul lasub maailma kõigi ajastute saatus, näitavad haldjad teed – need vähesed, kes veel näevad põhjust sellel maal elada, kuigi teavad, et nende aeg on ümber saamas ja maailm peab muutuma, olgu siis hea või kurja läbi. Ja kääbikud tõusevad kõrgustesse, nagu see ikka sündima peab neis lugudes, mis paljudele meelde jäävad ja hinge lähevad.

Aga kõik see poleks ju sündinud haldjateta, sest veel oma loojangulgi, veel siis, kui nad juba ammu igatsesid Läände, suutsid nad kaitsta kurjuse eest neid paiku, mida olid armastanud. Haldjate hääbuvat jõudu ja hiilgust kandsid Kolm Sõrmust. Kolm Sõrmust haldjahõimul sinitaeva all: Vee oma, Tule oma ja Õhu oma.

Vee Sõrmus aitas kandjal hoida ja säilitada palju head, mis mujalt oli ammu kadunud, aga pani ta samas enamgi igatsema Läände, üle Suure Mere ja teistele maadele. Seda igatsust olen ma oma õpetaja silmis näinud. Tule Sõrmus oli teistsugune – tema vägi kahanes aja jooksul vast kõige vähem, ja ka veel selles jahtuvas maa Ükskord siia ilma toodi, ilmas andis ta kandjale võime soojendada inimeste südameid. Tulest puudutatut olen ma selles majas kohanud. Aga kolmandat sõrmust, Õhu Sõrmust, ei osanud ma algul kellelegi anda. Ja siis tuli mul kohutav mõte – mis siis, kui see kuulub Reali Vaimule?

Kuigi Väike Rahvas päästis suure maailma, ei saanud see siiski mitte kõigi jaoks päästetud. Üks ajastu oli igaveseks läbi ning teine algamas – ja palju sellest, mis oli olnud, pidi igaveseks kaduma. Oli kääbikuid, kelle haavad olid liiga sügavad, et iial päriselt paraneda, haldjatest ei köitnud Uus Maailm aga enam ühtegi.

Koos nendega libisesid kaduvikku Kolm Sõrmust – ja nii saaks sellest majast igavese hundipassi ka Reali Vaim. Seda ma ei taha – ja sestap pöördun teie poole. Teie olete ju kääbikud ja teist sõltub selle kooli veel tulemata aastate pale rohkem kui kellestki teisest. Ma soovin teile, et Reali Vaim jääks Sõrmusest ikkagi ilma – et ta selle asemel hoopis elaks ja oleks ja helgiks ja heliseks. Ma soovin teile ilusat õpetajate päeva.